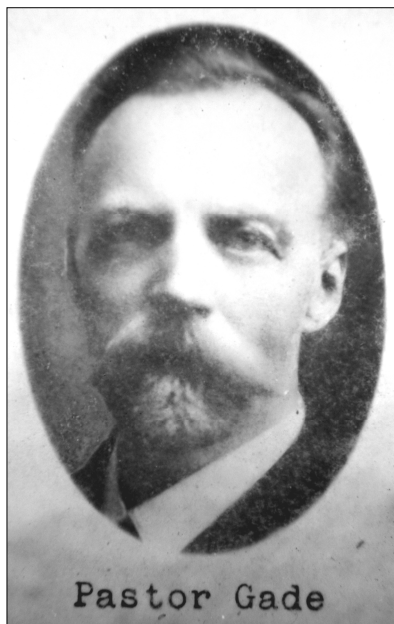

Vidner med stærkt trækkende terrænkikkert

3. september 1897 afhøres en ung kvinde, knap 16 år, af herredsfoged Dændler ved politiretten i Nibe. Hun vedstår en erklæring hun har forfattet, hvori hun fortæller om de seksuelle overgreb hendes husbond, sognepræst i Øster Hornum, Niels Peter Andersen Gade, har begået mod hende. I vore dage ville overgrebene nok blive karakteriserede som gentagne tilfælde af voldtægt af en pige under den seksuelle lavalder, som den gang var 16 år. Det viser sig, at hun ikke er den eneste unge kvinde, bemeldte sognepræst ikke har kunnet holde sig fra. Dommeren lægger i sine afhøringer ikke noget figenblad imellem: Alt skal frem, og alt kommer frem. Enkelte af afhøringerne, der ord for ord er nedskrevet i forhørsprotokollen, kan læses med en vis humoristisk distance. Her er det mejeristen, hans kone og en undermejerist, der boede lige overfor pastor Gade og brugsuddeleren med frue, der afgiver vidneudsagn. De har nemlig observeret interessante ting og sager ved hjælp af mejeristens stærkt trækkende terrænkikkert.

Inden retsprotokollen læses, skal en nutidig læser vide, at en ”komparent” er en person af mandskøn, der afhøres, mens en komparentinde er en kvinde, der afhøres. At en afhøring afsluttes med at være ”oplæst, ratihaberet” betyder at referatet af afhøringen er oplæst og godkendt af den afhørte.

Mejerist Jørgen Jensen Jørgensen

For retten møder mejerist Jørgen Jensen Jørgensen af Øster Hornum, 29 år gammel, nægter sig tiltalt eller straffet, som alvorligt formet til sandhed forklarer, at han afvigte mandag eftermiddag klokken omtrent 3 fra et loftsvindue i Hornum mejeri, som er beliggende skråt over for og tæt ved præstegården, idet kun landevejen fra Nibe til Hobro adskiller mejeriet fra præstegården, med en terrænkikkert, som komparenten har lånt af uddeler Jensen i Øster Hornum og som vistnok har kostet 17 kroner og er meget stærkt trækkende, har set over i arrestantens kontor, der er beliggende i præstegårdens stueetage, og hvis ene vindue vender ud mod landevejen, idet det er anbragt i husets østlige gavl.

Komparenten forklarer, at han, der er bekendt med de mange rygter, der i de senere år har verseret om arrestanten. Af nysgerrighed og for muligt at komme efter, hvorvidt rygterne vare sandfærdige eller ej, et par gange i mandags eftermiddag har forsøgt på den ovenfor beskrevne måde at få et indblik i, hvad der foregik i arrestantens kontor, og var det ham især om at gøre, at få at vide, om det rygte talte sandt, som beskyldte arrestanten for at stå i forhold til en ung pige ved navn Johanne Larsen (Ullits), der tidligere har opholdt sig i Øster Hornum præstegård, og som i sommer er kommen tilbage der efter at have taget en eksamen i Silkeborg. Komparent så da præsten sidde vistnok i en lav stol tæt ved vinduet, hvilket komparenten slutter af, at han kun kunne se hans ansigt og hans hånd eller arm i vinduet. Ifølge den stilling arrestanten indtog og muligvis fordi han har siddet i en gyngestol, var hans ansigt afvekslende synlig og ikke synligt, idet muren skjulte det. Tæt ved arrestantens med front mod vinduet sad bemeldte Johanne Larsen med en avis i hånden, og hun bøjede sig flere gange forover mod arrestanten, der dog ved slige lejligheder havde hovedet skjult af muren, ligesom Johannes hoved også, når hun bøjede sig over mod arrestanten blev dækket af muren. Om Johanne Lar-

Fra den modsatte gavls tagvindue på Øster Hornum mejeri var der fri udsigt til pastor Gades kontor

sen, når hun bøjede sig over mod arrestanten kyssede den tør komparenten ikke sige, idet han som forklaret ikke kunne se arrestantens og Johannes ansigter i de afgørende øjeblikke, men af hele situationen og personernes bevægelser fik komparenten dog det indtryk, at Johanne kyssede arrestanten.

Komparenten kaldte sin kone op på loftet, og hun så, efter hvad hun har meddelt komparenten, det samme som han har set.

Komparenten kaldte også uddeler Jensens hustru op på loftet og senere kom undermejerist Emil Thomsen også til stede og så vist nok det samme.

Forespurgt hvad skudsmål komparenten har givet Ane Marie Christensen, der for tiden tjener hos komparenten, svarer han, at han kun kan give hende det bedste skudsmål i retning af sanddrøhed og pålidelighed.

Komparenten har heller ikke mærket det mindste til, at Ane Marie ikke skulle være en sædelig pige. Komparenten tilføjer, at Ane Marie, da hun kom hjem fra forhøret i mandags aften græd en times tid, men derefter i komparentens og hustrus overværelse erklærede, at hun var glad ved at hun var færdig med at blive forhørt, og at hun havde sagt sandhed i forhøret. Komparenten fik det indtryk, at Ane Marie følte sig lettet efter at hun havde været i forhør. Komparenten medbragte den af ham omfklarede kikkert.

Oplæst, ratihaberet.

Nielsine Else Marie f. Winther

For retten møder forrige komparents hustru Nielsine Else Marie f. Winther, 26 år gammel, nægter sig tiltalt eller straffet der alvorligt formanet til sandhed og forevist den ifølge forrige komparent ommeldte kikkert forklarer overensstemmende med forrige komparent om, hvorledes hun kom op på loftet.

Hun har i kikkerten set Johanne Larsen sidde med front mod vinduet og en hånd i vindueskarmen, som hun dog ikke tør sige tilhørte arrestanten. Johanne bøjede sig et par gange over mod vinduet, idet hun dog stedse var synlig for komparentinden, der af hendes stilling antog, at hun talte indtrængende med en person, der sad ved vinduet.

Komparentinden forklarer på anledning overensstemmende med forrige komparent med hensyn til Ane Maries forhold i det hele og navnlig efter at hun i mandags har været i forhør.

Oplæst, ratihaberet.

Dorthea Johanne Cathrine Pedersen

Så mødte uddeler ved Hornum brugsforening Jensens hustru Dorthea Johanne Cathrine Pedersen, 36 år gammel, nægter sig tiltalt eller straffet, der med hensyn til situationen på loftet forklarer overensstemmende med forrige komparent og komparentinde, men derhos forklarer, at hun kun har set en kvindelig skikkelse sidde ved vinduet og bøje sig forover som om hun talte med nogen.

Øster Hornum brugsforening og forsamlingshus kort efter opførelsen 1889

Da komparentinden aldrig tidligere har set i en kikkert, så hun kun utydeligt, hvorfor hun ikke tør sige, om det var Johanne Larsen, hun så. Forevist kikkerten genkender hun samme.

Komparentinden giver Ane Marie Christensen samme gode skudsmål som de tidligere komparenter.

Oplæst, ratihaberet.

Undermejerist Ludvig Emil Thomsen

Så mødte undermejerist Ludvig Emil Thomsen af Øster Hornum 20 år gammel, nægter sig tiltalt eller straffet, som i alt væsentligt forklarer overensstemmende med de foregående komparent, idet han dog kun har set Johanne Larsen sidde ved vinduet og bøjet sig lige som over mod en person, som komparenten må antage har været arrestanten, da denne kort efter kom hen til vinduet.

Oplæst, ratihaberet.

Uddeler Niels Chr. Jensen

Så mødte uddeler ved Øster Hornum brugsforening Niels Chr. Jensen, 33 år gammel. Nægter sig tiltalt eller straffet, der genkender den omtalte kikkert som sin og forklarer, at prisen for den er 16½ krone og at det er en særdeles fortrinlig kikkert også til at se med i det fri.
Oplæst, ratihaberet.

Komparenterne Jørgensen og Jensen og deres hustruer forklarer samtlige, at de alle, til forskellige tider have hørt rygter om, at arrestanten skulle have stået i usædelig forbindelse med Cathrine Andersen, Johanne Larsen og en enke ved navn Mette Kirstine Sørensen samt skolelærer Marks hustru, hvorhos de ligeledes alle forklarer, at de have hørt, at det samme skal være tilfældet med en pige ved navn Henriette Caspersen, om hvem rygten gik, at arrestanten skulle have søgt at komme til at stå i usædeligt forhold til hende.

Oplæst, ratihaberet.

Der udbetaltes samtlige 5 komparenter og komparentinder 1 krone hver for vejlængden 2 mil.

Alle aftrådt.

*Retten høvet
Jævelig*

Øster Hornum præstegård, som pastor Gade havde fået opført efter branden i 1889

Selve historien om retssagen mod pastor Gade kan læses i "Hanen" 6. Rk. Nr. 9, 2005 og 6. Rk. nr. 10, 2006.

Alle sagens papirer kan læses på Lokalthistorisk Arkiv i Øster Hornum.